

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 17697/10

Ali TÜRKOĞLU ve Diğerleri /Türkiye

Başkan,

Aleš Pejchal,

Hâkimler,

Egidijus Kūris,

Carlo Ranzoni,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 3 Kasım 2020 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

22 Aralık 2009 tarihinde yapılan yukarıdaki başvuruyu dikkate alarak,

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben başvuranlar tarafından ibraz edilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuranların listesi ekte yer almaktadır.
2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

3. Dava konusu olaylar; taraflarca belirtildiği üzere ve taraflarca ibraz edilen belgelerden anlaşılacağı şekilde, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1. İhtilafın arka planı

4. Başvuranlar, 1995 yılında, Türkiye Halk Bankası A.Ş.(“Banka”) ile kredi sözleşmesi imzalamış olan bir şirket (“Şirket”) için müşterek sorumluluk temelinde kefil olmuşlardır.

5. Banka, 30 Haziran 1998 tarihinde, kredi borcunu zamanında ödeyemediği gerekçesiyle Şirkete tek taraflı fesih bildirim yazısı göndermiştir.

6. Banka, 4 Eylül 1998 tarihinde, İcra Dairesi aracılığıyla başvuranlar aleyhine ilamsız takip başlatmıştır. Başvuranlar tarafından yapılan itiraz sonucunda ilamsız takip durdurulmuştur.

7. Ankara Ticaret Mahkemesi ("Ticaret Mahkemesi"), 12 Nisan 2001 tarihinde, Banka'nın talebi üzerine, itirazın iptaline ve Banka'ya 57.000.000.000 Türk lirası (“TRL”, karar tarihinde yaklaşık olarak 50.328 avro'ya eşdeğer) ödenmesine hükmetmiştir.

8. Taraflar, Ticaret Mahkemesinin kararına karşı temyiz başvurusunda bulunmuşlardır. Yargıtay, 13 Mayıs 2002 tarihinde, ilk derece mahkemesinin kararını usuli hatalardan dolayı bozmuştur.

9. Ticaret Mahkemesi, 13 Mart 2003 tarihinde, Yargıtay kararına uymuş ve Banka lehine aynı miktarın ödenmesine hükmederek yeni bir karar vermiştir.

10. Yargıtay, 28 Mart 2005 tarihinde, verilen miktarın başvuranların sorumlu olduklarından daha yüksek olduğu gerekçesiyle Ticaret Mahkemesinin kararını bir kez daha bozmuştur. Yüksek Mahkeme özellikle, başvuranların aynı anda temerrüde düşmediğini kefil oldukları miktar ile sorumlu tutulması gerektiğini ve

Ticaret Mahkemesi tarafından uygulanan gecikme faiz oranının daha düşük olması gerektiğini kaydetmiştir.

Yargıtay, 17 Ekim 2005 tarihinde, tarafların karar düzeltme taleplerini reddetmiştir.

11. Ticaret Mahkemesi, 11 Mayıs 2006 tarihinde, Yargıtay'ın kararına uymuş ve bankaya 56.203 Türk lirası ("TRY"¹ karar tarihinde yaklaşık olarak 32.725 avro'ya eşdeğer) ödenmesine hükmetmiştir. Bununla birlikte, Ticaret Mahkemesi, başvuranlardan bazılarının, ödenmesine hükmedilen miktarın 49.000 Türk lirasından sorumlu olduklarını kaydetmiştir. Yargıtay bu kez, başvuranlardan biri olan Ali Türkoğlu ile ilgili olarak Ticaret Mahkemesinin herhangi bir karar vermediği gerekçesiyle bu kararı bozmuştur. Yargıtay, kararın geri kalanını onamıştır.

12. Başvuranların karar düzeltme talebi, 25 Ocak 2008 tarihinde, Yargıtay tarafından reddedilmiştir.

13. Ticaret Mahkemesi, 24 Temmuz 2008 tarihinde, Yargıtay'ın kararına uygun olarak bir karar vermiştir. Ticaret Mahkemesi, bankaya 56.203 Türk lirası ödenmesine hükmetmiş ve Ali Türkoğlu da dâhil olmak üzere her başvuranın sorumlu olduğu miktarı belirlemiştir. Yargıtay, 22 Haziran 2009 tarihinde, bu kararı onamıştır.

14. Ticaret Mahkemesi, 23 Eylül 2009 tarihinde, idarenin başvuranlardan 2.276,20 Türk lirası (yaklaşık olarak 1.055 avro'ya eşdeğer) olan bakiye temyiz harcını tahsil etmesini talep etmiştir.

15. Başvuranlar, 28 Ağustos 2009 tarihinde, Ticaret Mahkemesinden Yargıtay'ın kararını kendilerine tebliğ etmesini ve dava dosyasını karar düzeltme incelemesi için Yargıtay'a göndermesini talep etmişlerdir. Başvuranlar, ayrıca, karar düzeltme talebinde bulunabilmek için gerekli olan bakiye harca ilişkin olarak adli yardım talebinde bulunmuşlardır.

16. Ticaret Mahkemesi, 7 Eylül 2009 tarihindeki ek kararlar, başvuranların yukarıdaki taleplerini, yargılamanın sona ermiş olmasından dolayı dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.

17. Başvuranlar, 22 Aralık 2009 tarihinde, Mahkeme'ye başvuruda

¹ 1 Ocak 2005 tarihinde yeni Türk lirası (TRY), eski Türk lirasının (TRL) yerini alarak tedavüle çıkmıştır (TRL) 1 yeni Türk lirası = 1.000.000 eski Türk lirası.

bulunmuşlardır.

2. Başvurunun Yapılmasından Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

18. Hükümet, görüşlerinde, Mahkeme'yi, başvuranların Mahkeme'ye başvurmasından sonra meydana gelen gelişmeler hakkında bilgilendirmiştir. Hükümetin verdiği bilgiye göre, Anayasa Mahkemesinin Harçlar Kanunu'nun 28(1)(a) maddesinin anayasaya aykırı olduğunu beyan eden 14 Ocak 2010 tarihli kararının ardından, Ticaret Mahkemesi, 15 Mart 2010 tarihinde, taraflara, Yargıtay'ın temyiz kararını ilgili onama(temyiz) harçlarını ödemelerini istemeden tebliğ etmiştir (bk., aşağıda paragraflar 20-21).

19. Başvuranlar, 30 Mart 2010 tarihinde, Yargıtay'ın yukarıdaki kararının düzeltilmesi için talepte bulunmuşlardır. Yargıtay, 19 Temmuz 2010 tarihinde, karar düzeltme talebinin reddine karar vermiştir. Dolayısıyla, karar kesinleşmiştir.

B. İlgili İç Hukuk ve Uygulama

20. Olayların meydana geldiği tarihte, Harçlar Kanunu'nun 28(1)(a) maddesi, mahkeme harçları ödenmedikçe ilgili tarafa kararların tebliğ edilmeyeceğini öngörmekteydi (bk., *Ülger/Türkiye*, no. 25321/02, § 24, 26 Haziran 2007, ve *Çakır ve Diğerleri/Türkiye*, no. 25747/09, § 11, 4 Haziran 2013).

21. Anayasa Mahkemesi, 14 Ocak 2010 tarihli kararıyla, mahkemeye erişim hakkına aykırı olduğuna kanaat getirerek yukarıdaki hükmü iptal etmiştir. Daha sonra, Temmuz 2010 tarihinde, 28(1)(a) maddesi, taraflar ilgili mahkeme harçlarını ödemeseler bile temyiz prosedürüne başvurmalarına izin verecek şekilde değiştirilmiştir (bk., yukarıda anılan *Çakır ve Diğerleri*, § 12).

ŞİKÂYET

22. Başvuranlar, Ticaret Mahkemesinin kendilerine Yargıtay'ın temyiz kararının bir nüshasını vermeyi ve adli yardım taleplerini reddetmesi nedeniyle mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiği hususunda şikâyette bulunmuşlardır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Davanın kapsamı

23. Mahkeme, başvuruların, Hükümet görüşlerine yanıtlarında, ayrıca, somut davaya konu olan olaylara ilişkin olarak 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ileri sürdüklerini kaydetmektedir. Mahkeme'nin kanaatine göre, yeni şikâyetler, başvuruların Mahkeme'ye sundukları ve davalı Hükümete bildirilmiş olan asıl şikâyetlerinin detaylı bir hali değildir. Mahkeme, bu nedenle, halihazırda bunları dikkate almanın uygun olmadığı kanaatindedir (bk., *Pıryanik/Ukrayna*, no. 75788/01, § 20, 19 Nisan 2005).

B. Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında

24. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedirler. Söz konusu maddenin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Herkes davasının, medeni hak ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından, adil bir şekilde ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir ...”

25. Hükümet, başvuruların, mahkemeye erişim haklarının ihlali nedeniyle mağdur olduklarını iddia edemeyeceklerini, zira Yargıtay'ın kararının bir nüshasının kendilerine temyiz harçlarını ödemeksizin tebliğ edildiğini ve bu durumun da başvuruların karar düzeltme talebinde bulunmalarına imkan sağladığını ileri sürmüştür. Hükümet, ayrıca, davanın açılmasından sonra bu gelişmeler hakkında Mahkeme'yi bilgilendirmedikleri için başvuruların bireysel başvuru hakkını kötüye kullandıklarını ileri sürmüştür (bk., yukarıda paragraflar 18-19).

26. Başvuranlar iddialarını sürdürmüşlerdir.

27. Mahkeme, Sözleşme'nin herhangi bir ihlalinin telafi edilmesinin öncelikli olarak ulusal makamların görevi olduğunu yinelemektedir; bu bağlamda, bir başvuranın iddia olunan ihlalin mağduru olduğunu iddia edip edemeyeceği sorusu, Sözleşme kapsamında yargılamaların tüm aşamaları ile ilgilidir; ulusal makamlar ya açıkça ya da özü itibarıyla Sözleşme ihlalinin kabul edip telafi etmedikçe, başvuranın lehindeki karar veya tedbir ilke olarak onu Sözleşme'nin

34. maddesinin amaçları bakımından “mağdur” statüsünden çıkarmak için yeterli değildir (*Gäfgen/Almanya* [BD], no. 22978/05, § 115, AİHM 2010; *Kurić ve Diğerleri/Slovenya* [BD], no. 26828/06, § 259, AİHM 2012 (alıntılar); ve *Centro Europa 7 S.r.l. ve Di Stefano /İtalya* [BD], no. 38433/09, § 80, AİHM2012). Başvuranın mağdur statüsünü kaybettiği iddiası, söz konusu hakkın niteliğinin, ulusal makamların kararlarında öne sürdüğü gerekçelerin ve kararın verilmesinden sonra olumsuz sonuçların başvuranı ne kadar süre boyunca etkileyeceğinin incelenmesini gerektirmektedir (bk., *Sakhnovskiy/Rusya* [BD], no. 21272/03, § 67, 2 Kasım 2010, ve *Freimanis ve Līdums/Letonya*, no. 73443/01 ve 74860/01, § 68, 9 Şubat 2006).

28. Somut davada, Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin, 14 Ocak 2010 tarihinde, mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğine kanaat getirerek Harçlar Kanunu’nun 28 (1)(a) maddesinin ilgili kısmını Anayasaya aykırı bulduğunu gözlemlemektedir (bk., yukarıda 21. paragraf). Mahkeme, ulusal makamların, böylelikle, en azından özü itibarıyla, Sözleşme’nin 6. maddesinin ihlal edildiğini kabul ettikleri kanaatindedir. Bu nedenle, Mahkeme, ulusal makamların bu ihlali “telafi” edip etmedikleri sorusuna odaklanmalıdır.

29. Mahkeme, farklı türdeki çözüm yollarının ihlali uygun şekilde tazmin edebileceğini hatırlatmaktadır (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), Mahkeme’nin *Kudła/Polonya* [BD], no. 30210/96, §§ 154-55, AİHM 2000-XI kararında 13. madde kapsamındaki incelemesi). Tazminin uygunluğu ve yeterliliği başvuranın şikâyetinde bulunduğu ihlalin niteliğine bağlıdır (bk., yukarıda anılan *Gäfgen*, § 116).

30. Somut davaya bakıldığında, Mahkeme, Anayasa Mahkemesinin Harçlar Kanunu’nun 28 (1) (a) maddesini Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal eden kararından sonra, Yargıtay kararının bir nüshasının temyiz harçlarını ödemeleri gerekmeksizin başvuranlara tebliğ edildiğini gözlemlemektedir. Başvuranlar, daha sonra, söz konusu kararın düzeltilmesine yönelik taleplerini sunabilmiş ve davalarına ilişkin kesin bir karar alabilmişlerdir.

31. Mahkeme, ayrıca, Ticaret Mahkemesinin başvuranlara Yargıtay kararının bir nüshasını vermemesi yönündeki kararı ile söz konusu kararın Anayasa Mahkemesinin kararının hemen ardından başvuranlara tebliğ edilmesi arasında geçen sürenin nispeten kısa olduğunu tespit etmektedir. Bunun yanı sıra Yargıtay, başvuranlar tarafından yapılan karar düzeltme talebine ilişkin kararını

gecilmeksizin vermiştir [Karşılaştırınız *Baškienė/Litvanya*, (no. 11529/04, 24 Temmuz 2007), Mahkeme, bu davada, ulusal mahkemelerin başvuranın hukuki taleplerine ilişkin olarak neredeyse yedi yıl beş ay boyunca herhangi bir yargısal karar vermemesi nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir].

32. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, Yargıtay kararının başvuranlara ilgili temyiz harçlarını ödemeleri gerekmeksizin tebliğ edilmesinin ve karar düzeltme talebinde bulunma imkânlarının olmasının, başvuranların şikayetçi oldukları ve mahkemeye erişim haklarına müdahaleden kaynaklanan tüm zararları ortadan kaldıran yeterli bir telafi olarak görülebileceği kanaatindedir [bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), *Koç ve Tambaş /Türkiye*, (no. 50934/99, § 23, 21 Mart 2006) bu davada, Mahkeme, mevzuatta yapılan bir değişikliğin sonucunda ulusal makamlar tarafından haklarındaki mahkumiyet kararları iptal edildiğinden, başvuranların Sözleşme'nin 6. madde kapsamındaki mağdur statüsünün ortadan kalktığı sonucuna varmıştır].

33. Dolayısıyla, başvuranlar, artık, Sözleşme kapsamındaki hakların ihlalinin mağdurları olduklarını iddia edemezler ve bu başvuru, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

34. Yukarıdaki sonucu dikkate alan Mahkeme, Hükümet tarafından ileri sürülen kabul edilebilirliğe ilişkin diğer iddiaları incelemenin gerekli olmadığı kanaatindedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş olup, 26 Kasım 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Aleš Pejchal
Başkan

Ek

No.	Başvuranın Adı	Doğum tarihi	Uyruğu	İkamet Adresi
1	Ali Türkoğlu	1959	T.C.	Ankara
2	Çeliksın Çelik Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	1989	T.C.	Ankara
3	Fatih Pres San. ve Tic. Ltd. Şti.		T.C.	Ankara
4	Arif Türkoğlu	1952	T.C.	Ankara
5	Etnan Türkoğlu	1954	T.C.	Ankara
6	Hacı Hüseyin Türkoğlu	1949	T.C.	Ankara